

بررسی تاثیر حبس در افزایش طلاق در شهر بوشهر

سودابه سلیمانی^۱، زهرا سلیمانی^۲

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه حقوق، جزا و جرم شناسی، واحد تحصیلات تکمیلی بوشهر- دانشگاه آزاد اسلامی، بوشهر- ایران

^۲ دانشجوی کارشناسی، گروه حقوق، واحد تحصیلات تکمیلی بوشهر- عالی شهر- دانشگاه آزاد اسلامی، بوشهر- ایران

چکیده

تحقیق حاضر با هدف بررسی تاثیر حبس در افزایش طلاق در شهر بوشهر انجام شده است جامعه آماری تحقیق حاضر شامل دو گروه می باشد که عبارت اند از: ۱- مسولین نهادهای ذیربط ۲- افراد زندانی مطلقه و نمونه آماری تعداد ۱۴۰ نفر از اعضای جامعه است که به صورت تصادفی انتخاب گردید. ابزار سنجش در تحقیق حاضر پرسشنامه ۲۵ سوالی است که بر اساس فرضیات تحقیق تهیه گردید یافته ها نشان دادند مجازات زندان و حبس به عنوان یکی از مجازات های اصلی در قوانین کیفری پذیرفته شده است. بی شک اصلاح و تربیت مجرمان بدون توجه به ابعاد مختلف میسر نیست و بازگشت مجرم به اجتماع بدون توجه به خانواده مجرم و نقش آن جای سؤال اساسی دارد. حال این سؤال در تحقیق مطرح شده که اعمال مجازات زندان چه تاثیری بر خانواده زندانی دارد؟ نتایج تحقیق نشان دادند که زندانی شدن بر مشکلات خانواده زندانیان از قبیل گرایش به طلاق، جرم و فساد اخلاقی است. نتایج حاصله از آزمون ضریب همبستگی پیرسون مجازات حبس تاثیر بسزایی در افزایش طلاق در شهر بوشهر دارد چون ضریب معناداری ۰/۰۳ می باشد و از سطح معنا داری ۰/۰۵ $\leq \text{sig}$ کمتر است پس فرضیه با ۹۷٪ احتمال قابل قبول است. همچنین بین عملکرد مسئولین در رابطه با کاهش تمایل به طلاق در خانواده هایی که یکی از زوجین زندانی می باشد رابطه معنادار وجود دارد با توجه به ضریب معناداری ۰/۰۱ پس فرضیه با ۹۹٪ احتمال قابل قبول است. از طرف دیگر نتایج حاصله از آزمون ضریب همبستگی پیرسون بین ارائه خدمات مشاوره ای و کاهش طلاق در شهر بوشهر رابطه معنادار وجود دارد چون ضریب معناداری ۰/۰۲ می باشد پس فرضیه با ۹۸٪ احتمال قابل قبول است. همچنین با توجه به نتایج حاصله از آزمون ضریب همبستگی پیرسون بین آگاهی های لازم اجتماعی و کاهش طلاق در شهر بوشهر رابطه معنادار وجود دارد چون ضریب معناداری ۰/۰۵ می باشد پس فرضیه با ۹۵٪ احتمال قابل قبول است. همچنین بین رسیدگی به امور معیشتی خانواده زندانی و کاهش طلاق در شهر بوشهر رابطه معنادار وجود دارد چون ضریب معناداری ۰/۰۱ می باشد پس فرضیه با ۹۹٪ احتمال قابل قبول است.

واژه های کلیدی: حبس، زندانی، افزایش طلاق، جرم، مجازات، شهر بوشهر.

مقدمه

یکی از عمده ترین مسائلی که جوامع امروز بشری با آن دست به گریبانند و به عنوان یک معضل مهم، مشکلات عدیده ای را برای افراد و نهایتاً جامعه ایجاد نموده است از هم گسیختگی خانوادگی یا به بیان رایج تر طلاق است. ارتکاب جرم و به تبع آن مجازات زندان نیز یکی از موارد بسیار مهمی است که در مباحث طلاق و تبعات آن، از آن صحبت به میان می آید با نگاهی مو شکافانه تر، می توان به معادله "طلاق پیش زمینه ای برای ارتکاب جرم است" از منظری دیگر نگریست و آن این است که "ارتکاب جرم و به تبع آن زندانی شدن فرد پیش زمینه ای برای طلاق است" در متون مختلف جامعه شناسی و روان شناسی همواره به بررسی طلاق و تبعات منفی آن پرداخته شده است اما در بستر جامعه عادی، اما وقتی پای بستری دیگر به میان می آید مسأله کمی متفاوت می گردد زیرا باید دید که طلاق می تواند بستر زندان باشد یا زندان بستر طلاق؟

این عواقب و آثار سو «از متارکه یا طلاق گرفته تا گرایش به جرم و فساد، مشکلات روانی، اجتماعی، اقتصادی و... را شامل می شود. از جمله متداول ترین آثار سو» طلاق در میان فرد زندانی و همسر اوست. البته بدیهی است که طلاق خود ممکن است به عنوان یک متغیر مستقل و اثر گذار بر زندانی شدن رخ دهد، چنین رابطه ای قابل قبول خواهد بود. اما، در موارد متعددی مشاهده شده است که پس از زندانی شدن فرد، به ویژه در مواردی که سابقه تخلف و حبس وجود داشته باشد، یا مدت حبس طولانی بوده باشد، همسر تمایل به طلاق پیدا می کند. از جمله تحقیقاتی که رابطه زندانی شدن زنان و متارکه همسرانشان پرداخته است و بین متغیرهایی از قبیل سن ارتکاب جرم توسط زنان و سن فعلی آنان با متارکه که روابطی را بدست آورده است. برای مثال مجرمان زنی که در اولین ارتکاب خود سن کمتری داشته اند شوهرانشان پس از ارتکاب به جرم آنان بیشتر مبادرت به جدایی و طلاق از زنان زندانی کرده اند تا زمانی که سن بیشتری داشته اند. لذا با توجه به اینکه طلاق به حکم ضرورت برای اجتناب از مخاطراتی پذیرفته شده است، مع هذا چون از عوامل گسیختگی و پاشیدگی کانون خانواده است، به ناچار عواقب اجتماعی آنرا باید انتظار داشت، زیرا طلاق در نظر جرم شناسان در واقع از عوامل جرم زا محسوب می شود، میزان طلاق را در یک جامعه می توان به مثابه معیار عدم ثبات و تزلزل اجتماعی تلقی کرد، بنابراین هدف ما در این تحقیق بررسی تاثیر حبس بر میزان طلاق در شهر بوشهر می باشد، که امید است گامی هرچند اندک در کاهش این معضل اجتماعی برداشته باشیم.

طلاق به هر دلیل درست یا نادرست پیامدهایی دارد، هم برای فرد و هم برای اجتماع، افراد مطلقه و فرزندان طلاق در بهترین حالت شاید ترحم محیط و افراد پیرامون خود را دریافت کنند و زندگی بعد از طلاق به معنی یک زندگی ناقص است که غالباً زنان و فرزندان بیشترین آسیب را متحمل خواهند شد و دو نیمه شدن خانواده در اغلب موارد اثرات روحی، روانی و اقتصادی دراز مدتی را بر جمیع اعضا خانواده و حتی اطرافیان بر جای خواهد گذاشت، بنابراین تحقیق در این زمینه از ضرورت خاصی برخوردار می باشد.

اهداف تحقیق

اهداف علمی

- ۱- شناسایی تاثیر حبس در افزایش طلاق در شهر بوشهر
- ۲- تعیین آثار و پیامدهای ناشی از اعمال مجازات حبس بر زندگی مشترک
- ۳- تبیین تاثیر منفی حبس بر خانواده زندانی

فرضیات تحقیق

- ۱- به نظر می رسد مجازات حبس تاثیر بسزایی در افزایش طلاق در شهر بوشهر رابطه معنا داری وجود دارد.

۲- به نظر می‌رسد مسولین در رابطه با کاهش تمایل به طلاق در خانواده‌هایی که یکی از زوجین زندانی می‌باشد عملکرد چندان موثری نداشته‌اند.

۳- به نظر می‌رسد راهکارهایی از جمله (ارائه خدمات مشاوره‌ای، آگاهی‌های لازم اجتماعی، رسیدگی به امور معیشتی خانواده زندانی و ...) را می‌توان در جهت کاهش طلاق در شهر بوشهر ارائه داد.

ادبیات و سوابق تحقیق

۱- در تحقیق ربیعی (۱۳۷۷) در مورد وجود رابطه‌ی زناشویی در زندان به صورت ملاقات ویژه، (یعنی آنکه فرد زندانی و همسر او بتوانند برای چند ساعتی ملاقات خصوصی داشته و همبستر شوند) مشخص شد که میزان بروز جرم و تخلف در داخل زندان به سبب افزایش آرامش روانی زندانی کاهش می‌یابد. به عبارتی وجود رابطه‌ی زناشویی شرعی در کاهش تخلف که یک نوع آن مسایل اخلاقی و انحرافی جنسی است، چه برای زندانی در داخل زندان و چه همسر او در خارج از زندان می‌تواند موثر و محتمل باشد. بروز مشکلات روانی و اجتماعی و اقتصادی برای همسران افراد زندانی بویژه هنگامی که زندانی مرد خانواده باشد، به خوبی قابل پیش‌بینی و محتمل است.

۲- مهدی، حلیمی (۱۳۸۲) در یک مقاله‌ی با عنوان (بررسی مسئله طلاق علل و عوامل اصلی آن) چنین بیان می‌نماید که: یکی از آفات زندگی اجتماعی و نظام خانواده مشکل طلاق است. طلاق بریدن پیوند مقدسی است که همراه با هزاران امید و آرزو شکل گرفته است. طلاق نشان‌دهنده عدم دقت در انتخاب و یا سقوط اخلاقی یکی از طرفین اصلی زندگی خانوادگی و گاه مرگ ارزش هاست در کانون همسری است.

۳- سجاد، مولوی گنجه (۱۳۸۷) در مقاله‌ی با عنوان (بررسی میزان نقش عوامل جامعه‌شناختی بر بروز طلاق در زندانیان زندان مرکزی رشت) پژوهش حاضر، با در نظر گرفتن کامل مقالات و پژوهش‌های ارائه شده قبلی در زمینه طلاق، به این نتیجه رسید که می‌توان با پذیرفتن عوامل اثرگذار بر طلاق یک گام فراتر نهاد و آن هم بررسی میزان نقش آنها بوده است. در این بررسی مشخص گردیده که زندانی شدن به عنوان موثرترین عامل در بروز طلاق می‌باشد.

روش تحقیق

روش تحقیق با توجه به دو ملاک تعیین و تقسیم می‌شود. اول: براساس هدف، دوم: بر اساس نحوه گردآوری داده‌ها تحقیق حاضر با هدف بررسی تاثیر حبس بر میزان طلاق در شهر بوشهر؛ بر اساس هدف از نوع کاربردی و براساس نحوه گردآوری داده‌ها به روش پیمایشی انجام گرفته است، به این ترتیب که واحد مشاهده ما فرد بوده است و داده‌ها بر مبنای متغیرهای تحقیق با استفاده از پرسش‌نامه جمع‌آوری شده است.

مبانی نظری تحقیق

مفهوم حبس

مجازات‌ی در فقه و حقوق به معنای بازداشتن مجرم یا متهم از تصرف در برخی امور خویش و ایجاد محدودیت برای او. حبس در لغت به معنای بازداشتن و مکان بازداشت است و در متون دینی و منابع فقهی نیز به همین معنا به کار رفته است بر این اساس، مفهوم واژه حبس صرفاً ناظر به محدود کردن شخص و بازداشتن او از دخالت و تصرف در امور خویش است و ویژگیهای مکان حبس و میزان امکانات آنان در آن تأثیری ندارد. به تصریح برخی فقها مفهوم حبس اعم از زندان است و با شیوه‌هایی مانند نگاه داشتن فرد در منزل یا همراه بودن مداوم نگهبانان مدعی، با وی نیز تحقق می‌یابد. با این همه، زندان بارزترین و

کامل‌ترین مصداق حبس و واجد همه ویژگی‌های آن است؛ از این‌رو در بیشتر متون فقهی، حبس دقیقاً به معنای زندانی کردن به کار رفته است.^۱

مفهوم لغوی حبس

در لغت نامه و در فرهنگ نامه‌ها در رابطه با زندان (به کسرزا) چنین تعریفی آورده‌اند؛ جایی که محکومین و تبهکاران در آنجا نگه داشته می‌شوند.
در فرهنگ معین، حبس به معنای زندانی کردن و بازداشتن آمده است.^۲

مفهوم اصطلاحی حبس

در آئین نامه‌های مربوط به سازمان زندانها از زندان چنین تعریفی ارائه شده است:
«زندان محلی است که در آن محکومین قطعی با معرفی مقامات ذیصلاح قضایی و قانونی برای مدت معین یا به طور دائم به منظور اصلاح و تربیت و تحمل کیفر نگهداری می‌شوند».^۳

مفهوم زندانی

زندانی به کسی گفته می‌شود که در چارچوب قانون، فعالیت غیر قانونی انجام داده باشد اما بدلیل مغایرت فعالیت‌های وی با خواست حکومت در زندان باشد. اگر شخصی بر خلاف قانون عمل کند و با زیر پا گذاشتن قوانین به فعالیت غیر قانونی پرداخته باشد مجرم محسوب می‌شود. لذا به کسانی که در زندان محبوس هستند زندانی می‌گویند.^۴

مفهوم طلاق

طلاق در لغت به معنی گشودن گره و رها کردن است طلاق در لغت به معنای رهایی، ترک کردن و آزاد کردن است. در واقع وقتی مردی همسرش را طلاق می‌دهد او را ترک نموده و رها می‌سازد. در فقه اسلامی در تعریف طلاق گفته‌اند: طلاق عبارت است از زائل کردن قید ازدواج بالفظ مخصوص.^۵

مفهوم جرم

معنای لغوی جرم

جرم در معنای لغوی مترادف گناه، تعدی، خطا و عصیان آمده است.^۶ و جمع آن اجرام و جروم است.^۷ پس جرم در معنای لغوی دارای محدوده وسیعی است که هم شامل بزه می‌شود و هم شامل گناه و استعمال آن در زبان فارسی و به عنوان فعل و ترک فعل قابل کیفر عاری از اشکال نیست.
جرم، از ریشه عربی «ج ر م» به معنای قطع کردن، چیدن میوه از درخت، حمل کردن، کسب کردن، ارتکاب گناه و وادار کردن بر کاری ناپسند به کار رفته است.^۸

^۱ ابن‌فرحون، (۱۳۰۱) کتاب تبصرة الحکام فی اصول الاقضیة و مناهج الاحکام، مصر، چاپ افست بیروت ص ۱۴۱

^۲ -معین، فرهنگ معین ۱۳۶۶: ۱۰۲۴

^۳ - آئین نامه اجرایی سازمان زندانها و اقدامات تامینی و تربیتی کشور- قوه قضائیه- ۸۴/۹/۲۰- ماده ۳

^۴ - نجم الدین طبسی، حقوق زندانی و موارد زندان در اسلام، ج ۱، ص ۵۰۹

^۵ - جواهر، ج ۳۲، ص ۲ و ۳، محمد حسین الذهبی، الاحوال الشخصیه، ص ۲۱۶.

^۶ - دهخدا، علی اکبر، لغت نامه، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۷۷، ج ۵، ص ۲، ۷۶۵۷

^۷ - عمید، حسن، فرهنگ فارسی عمید، انتشارات امیر کبیر، ۱۳۶۰، ج ۱، ص ۳، ۶۸۶

معنای اصطلاحی جرم

تعریف مصطلح جرم از معنای لغوی آن فاصله داشته و بر حسب رشته مربوطه، شرایط و قیودی بر معنای لغوی وارد شده است. تعریف جرم بنابر نظر اندیشمندان و بر اساس رشته‌هایی که جرم را مورد بررسی قرار می‌دهد، متنوع می‌باشد. در اصطلاح متون دینی و فقهی هر نوع کار ممنوع شرعی است که خداوند برای آن کیفر دنیوی (از قبیل حد، تعزیر، قصاص، دیه، کفاره) یا اخروی مقرر کرده، اعم از انجام دادن کاری که در دین از آن نهی شده یا ترک کردن کاری که بدان امر شده است.^۹

نظریه آنومی

از دیدگاه جامعه‌شناسان، آنومی^{۱۰} به مفهوم فقدان اجماع در مورد اهداف اجتماعی، انتظارات جمعی و الگوی رفتار برای اعضای جامعه است.^{۱۱} این حالت منجر به محو و غیبت تدریجی اقتدار و ضابطه اخلاقی می‌شود و جامعه کنترل اجتماعی خود را از دست می‌دهد. هنگامی که جامعه در حال گذار و دگرگونی است، بسیاری از انسان‌ها دچار سرگردانی می‌شوند و قواعد و ارزش‌های جامعه، برای آنها بی‌اهمیت و کم‌ارزش می‌شود. از سوی دیگر، ارزش‌های جدید و منطبق با شرایط نیز، هنوز در جامعه جان‌نیفتاده است. در واقع، جامعه دو ساخت دارد. در این جامعه برخی از ساخت کهن و برخی از ساخت نوین تبعیت می‌کنند.^{۱۲} از هم پاشیدگی اینجا رها و آنومی، وضعیتی را ایجاد می‌کند که آرزوهای بی‌حد و حصر ایجاد می‌شود و از آنجا که طبعاً این آرزوهای بی‌حد نمی‌توانند ارضا شوند، در نتیجه وضعیت نارضایتی اجتماعی پدید می‌آید که در جریان اقدامات منفی اجتماعی نظیر طلاق، خودکشی و غیره ظاهر می‌شود، که از نظر آماری قابل سنجش است.^{۱۳}

نظریه کانگر (مشکلات اقتصادی)

به نظر کانگر^{۱۴}، دوران‌های سخت اقتصادی در جامعه نتایج زیانباری بر خانواده‌ها دارد؛ از جمله آنها، احتمال وقوع گسیختگی خانواده و بی‌سامانی آن است. محرومیت اقتصادی تعاملات مثبت زوجین را کاهش می‌دهد و آنها را به سوی طلاق سوق می‌دهد. مشکلات اقتصادی در بین زوجینی که منافع خانوادگی آنها برای بقای زندگی در سطح استاندارد مناسب نمی‌باشد، زندگی زناشویی آنها را بی‌ثبات می‌کند و مردان در این خانواده‌ها بیشتر تعامل منفی دارند.^{۱۵} از سویی، مانور تجمل در جامعه سر داده می‌شود و از سوی دیگر، برنامه تعدیل اقتصادی ارائه می‌شود که موجب شکاف بین مطالبات و امکانات گردیده و معضلات اقتصادی منجر به افزایش طلاق شده است. به نظر می‌رسد برنامه تعدیل ساختاری از طریق تورم فزاینده و گسترش و تعمیق فقر، علاوه بر اینکه در کوتاه مدت، اثر ازهم گسیختگی و طلاق را برجای می‌گذارد، در بلند مدت آثاری بر نهاد خانواده می‌گذارد که بسیار عمیق‌تر است و بیشتر مترتب بر فرزندان می‌باشد.^{۱۶}

^۸ - خلیل بن احمد؛ کتاب العین جلد: ۴ نویسنده: خلیل بن احمد محقق: مخزومی، مهدی محقق: سامرائی، ابراهیمگردآورنده: آل عصفور، محسنناشر: نشر هجرتمحل نشر: قماطلاعات بیشتر ۱۴۰۹، ج ۶

^۹ - اردبیلی؛ ۱۳۸۹ محمد علی، حقوق جزای عمومی، جلد اول، چاپ ۵، انتشارات میزان، ج ۱. ص: ۴۵

^{۱۰} - Anomy

^{۱۱} - توسلی، دکتر غلامعباس، (۱۳۸۵) نظریه‌های جامعه‌شناسی، قم انتشارات سمت، چاپ هشتم، ص ۱۶۸

^{۱۲} - ساروخانی همان ص ۱۲۸

^{۱۳} - رفیع پور، فرامرز، آنومی یا آشفتگی اجتماعی، انتشارات سروش، ۱۳۷۸، ص ۸

^{۱۴} Conger

^{۱۵} Conger & Elder (1900) Linking Economic hardship to material quality in stability. Journal of marriage and the family: 646.

^{۱۶} - بابایی، فاطمه، تعدیل ساختاری فقر و ناهنجاری‌های اجتماعی، انتشارات کویر، ۱۳۸۰، ص ۱۶۳.

نظریه مکافات عمل یا اثر وضعی جرم

نظریه سودمندی و بازدارندگی مجازات مورد انتقاد برخی از دانشمندان قرار گرفت و ادعا کردند که مجرم برای این که مجازات وی بازدارنده باشد و موجب جلوگیری از جرم شود، مجازات نمی‌شود. بلکه مبنای مجازات وی این است که به علت این که با عمل خلاف قانون خود نظم جامعه را برهم زده و باعث اختلال در نظم اخلاقی شده است، برای اعاده نظم به جامعه باید مجازات شود.

باید گفت معمولاً در زندگی زناشویی تعامل و ارتباط مهمترین فاکتوری است که می‌توان آن را مورد توجه و در کانون گرم خانواده قرار داد افراد مجرم باید به سزای عمل مجرمانه خود برسند تا از این طریق عدالت حاکم شود قدر مسلم آن است که چنانچه فرد اقدام به عمل مجرمانه ای مبتنی بر آسیب های فراوان انجام دهد اساساً باید از طریق اقدامات تامینی و امنیتی تنبیه شود زندانی کردن فرد و حبس طولانی بر اساس یافته ها زمینه جدایی و طلاق را فراهم می‌کند.

نظریه پیشگیری و ارباب

به عقیده صاحبان این نظریه، اگر برای مجرم طی مدت خاصی موانعی وجود داشته اشد، کمترین آن این است که طی این مدت مرتکب سرقت، تجاوز به عنف، یا هر جرم دیگری نخواهد شد. در باب مجازات با توجیه کاهش جرم، نظریه ارباب نیز مورد تأیید پاره‌ای از اندیشمندان است. بنابراین سیستم زندان نباید جز در موارد جداسازی موجه (تفکیک و طبقه‌بندی زندانیان) با تأمین نظم، دشواری شرایط موجود را افزایش دهد. و در اصل ۵۸ ادامه می‌دهد: «هدف و دلیل محکوم کردن فرد به زندان یا اقدامی مشابه در محروم سازی از آزادی، در نهایت محافظت جامعه از جنایت است. این منظور فقط در صورتی حاصل می‌گردد که مدت نگهداری فرد در زندان تا حد امکان مصروف آن شود که این امر تضمین نماید که فرد خلافکار در هنگام بازگشت به جامعه، نه تنها می‌خواهد بلکه هم چنین می‌تواند با رعایت قانون، زندگی خویش را اداره کند». از منظر حقوقی تنبیهی، اساساً حقی وجود ندارد که لحن استیفای آن رود. اما روح قوانین عصر مدرن از جمله در نظام حقوقی کنونی ایران، حقوق ترمیمی است و هدف از مجازات احیای مجرم است.^{۱۷}

تأثیر زندان بر طلاق

قدر مسلم آنست که امروزه تعداد کثیری از افراد در زندان های مختلف دنیا به سر می‌برند زندان تأثیر و تأثرات فراوانی بر خانواده دارد باید ادعان کرد که همه افراد در خانواده از زندان و فرد زندانی تأثیر می‌پذیرند بیشترین تأثیر گذاری بر زنان در خانواده می‌باشد زن به لحاظ روحی و روانی نیاز به آرامش دارد در هر صورت قبول مسئولیت فرزندان و نبود پدر در خانواده نقش موثری بر روحیه آنان ایفا می‌کند از طرف دیگر می‌توان گفت افرادی که سطح دوره زندانی آنان زیاد می‌باشد زنان مجبورند غیاباً طلاق گرفته و مجدداً ازدواج کنند. این آسیب‌ها در هر صورت ضمن اینکه متوجه فرد می‌شود بر جامعه هم تأثیر منفی می‌گذارد. به طوری که کودکان بی سرپرست، فحشا و روسپیگری های زیاد در جامعه همگی منشعب از زندانی بودن مرد خانواده می‌باشد. مثلاً زن برای تأمین معیشت فرزندان به فحشا کشیده میشود یا دختران فراری از جمله نتایج زندان بودن والدین است و همین طور فرزندان بزهکار، سارق و قاتل و غیره. به هر حال زندان اثرات سوئی بر خانواده و فرزندان می‌گذارد و سطح امنیت اجتماعی خانواده را بالا می‌برد.

روش تحقیق

روش انجام این تحقیق روش پیمایشی می‌باشد

^{۱۷} - عبدی، عباس، (۱۳۷۱) آسیب شناسی اجتماعی «تأثیر زندان بر زندانی» انتشارات نور، چاپ اول، تهران، ص ۱۶۳-۱۶۲.

جامعه ونمونه آماری

جامعه آماری تحقیق حاضر شامل دو گروه می باشد که عبارت اند از: ۱- مسولین نهادهای ذریبط ۲- افراد زندانی مطلقه

روش نمونه گیری

در این تحقیق با استفاده از روش پیمایشی با مطالعه ی خصوصیات و ویژگی های افراد مورد مطالعه در دو گروه مورد بررسی قرار گرفته است. گروه اول شامل عموم مردم مسولین نهادهای ذریبط، و گروه دوم شامل: افراد زندانی مطلقه می باشد.

تعیین حجم نمونه

از جمعیت ۲۵۸۹۰۰ نفری شهرستان بوشهر حدود ۱۶۰۳۶۵ آن در محدوده سنی بالای ۱۵ سال قرار دارند. با استفاده از فرمول کوکران و با احتساب سطح اطمینان ۷۶ درصد، حجم نمونه برای هر دو گروه مسولین و گروه عمومی ۱۴۰ نفر به دست آمد.

روش نمونه گیری و حجم نمونه

در این تحقیق از روش نمونه گیری تصادفی استفاده شده است. این روش یکی از بهترین روشهای نمونه گیری است زیرا در این روش همه ی اعضای جامعه شانس مساوی برای انتخاب شدن دارند. حجم نمونه $n = 140$

روش استخراج و تحلیل داده ها

با استفاده از نرم افزار spss نسخه ۱۹ به تلخیص، سنجش و تفسیر نتایج و داده ها در دو سطح توصیفی و استنباطی و استفاده از فراوانی، درصد میانگین، ضریب همبستگی، رگرسیون پرداختیم.

یافته های توصیفی

همانطور که جدول ونشان می دهد که ۷۰ درصد (۹۸ نفر) پاسخگویان زن و ۳۰ درصد (۴۲) مرد بوده اند.

جدول ۱: توزیع فراوانی جنسیت

شاخص ها	فراوانی	درصد
مرد	۴۲	۳۰.۰
زن	۹۸	۷۰.۰
کل	۱۴۰	۱۰۰

یافته های استنباطی

۱- به نظر می رسد بین مجازات حبس و تاثیر بسزایی بر افزایش طلاق در شهر بوشهر دارد..

جدول ۲: ضریب همبستگی بین مجازات حبس و طلاق

متغیر ها	میانگین	انحراف معیار	همبستگی پیرسون	آماره همبستگی
مجازات حبس	۲/۶۴	۰/۵۴	ضریب همبستگی	۰/۴۱۲
طلاق	۳/۱۴۱	۰/۲۱۵۴	معناداری	۰/۰۳

بر اساس نتایج حاصله از آزمون ضریب همبستگی پیرسون بین مجازات حبس و طلاق در شهر بوشهر رابطه معنادار وجود دارد زیرا سطح معناداری $\text{sig} \leq .05$ قابل قبول است. لذا فرضیه فوق‌الذکر با قوت بالا مورد تأیید قرار می‌گیرد. چون ضریب معناداری $0/03$ می‌باشد و از سطح معناداری $\text{sig} \leq .05$ کمتر است پس فرضیه با 97% احتمال قابل قبول است.

۲- به نظر می‌رسد مسولین در رابطه با کاهش تمایل به طلاق در خانواده‌هایی که یکی از زوجین زندانی می‌باشد عملکرد چندان موثری نداشته‌اند.

جدول ۳: ضریب همبستگی بین عملکرد مسؤلین در رابطه با کاهش تمایل به طلاق در خانواده‌هایی که یکی از زوجین زندانی می‌باشد.

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	همبستگی پیرسون	آماره همبستگی
عملکرد مسؤلین	۲/۳۳	۰/۱۷۷	ضریب همبستگی	۰/۵۰۳
کاهش تمایل به طلاق	۳/۳۱۸	۰/۳۱۸۵۴	معناداری	۰/۰۱

بر اساس نتایج حاصله از آزمون ضریب همبستگی پیرسون بین عملکرد مسؤلین در رابطه با کاهش تمایل به طلاق در خانواده‌هایی که یکی از زوجین زندانی می‌باشد رابطه معنادار وجود دارد زیرا سطح معناداری $\text{sig} \leq .05$ قابل قبول است. لذا فرضیه فوق‌الذکر با قوت بالا مورد تأیید قرار می‌گیرد. چون ضریب معناداری $0/01$ می‌باشد و از سطح معناداری $\text{sig} \leq .05$ کمتر است پس فرضیه با 99% احتمال قابل قبول است.

۳- به نظر می‌رسد راهکارهایی از جمله (ارائه خدمات مشاوره‌ای، آگاهی‌های لازم اجتماعی، رسیدگی به امور معیشتی خانواده زندانی و ...) را می‌توان در جهت کاهش طلاق در شهر بوشهر ارائه داد.

جدول ۴: ضریب همبستگی بین ارائه خدمات مشاوره‌ای و کاهش طلاق در شهر بوشهر

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	همبستگی پیرسون	آماره همبستگی
ارائه خدمات مشاوره‌ای	۲/۸۴۱	۰/۲۱۴	ضریب همبستگی	۰/۴۷۱
کاهش طلاق در شهر بوشهر	۳/۳۱۸	۰/۳۱۸۵۴	معناداری	۰/۰۲

بر اساس نتایج حاصله از آزمون ضریب همبستگی پیرسون بین ارائه خدمات مشاوره‌ای و کاهش طلاق در شهر بوشهر رابطه معنادار وجود دارد زیرا سطح معناداری $\text{sig} \leq .05$ قابل قبول است. لذا فرضیه فوق‌الذکر با قوت بالا مورد تأیید قرار می‌گیرد. چون ضریب معناداری $0/02$ می‌باشد و از سطح معناداری $\text{sig} \leq .05$ کمتر است پس فرضیه با 98% احتمال قابل قبول است.

جدول ۵: ضریب همبستگی بین آگاهی های لازم اجتماعی و کاهش طلاق در شهر بوشهر

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	همبستگی پیرسون	آماره همبستگی
آگاهی های لازم اجتماعی	۲/۴۱۵	۰/۱۹۲	ضریب همبستگی	۰/۴۲۵
کاهش طلاق در شهر بوشهر	۳/۳۱۸	۰/۳۱۸۵۴	معناداری	۰/۰۵

بر اساس نتایج حاصله از آزمون ضریب همبستگی پیرسون بین آگاهی های لازم اجتماعی و کاهش طلاق در شهر بوشهر رابطه معنادار وجود دارد زیرا سطح معناداری ≤ 05 sig قابل قبول است. لذا فرضیه فوق الذکر با قوت بالا مورد تأیید قرار می گیرد. چون ضریب معناداری ۰/۰۵ می باشد و از سطح معناداری ≤ 05 sig کمتر است پس فرضیه با ۹۵٪ احتمال قابل قبول است.

جدول ۶: ضریب همبستگی بین رسیدگی به امور معیشتی خاتواده زندانی و کاهش طلاق در شهر بوشهر

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	همبستگی پیرسون	آماره همبستگی
رسیدگی به امور معیشتی خاتواده زندانی	۲/۳۳	۰/۱۷۷	ضریب همبستگی	۰/۶۱۲
کاهش طلاق در شهر بوشهر	۳/۱۴۱	۰/۲۱۵۴	معناداری	۰/۰۱

بر اساس نتایج حاصله از آزمون ضریب همبستگی پیرسون بین رسیدگی به امور معیشتی خاتواده زندانی و کاهش طلاق در شهر بوشهر رابطه معنادار وجود دارد زیرا سطح معناداری ≤ 05 sig قابل قبول است. لذا فرضیه فوق الذکر با قوت بالا مورد تأیید قرار می گیرد. چون ضریب معناداری ۰/۰۱ می باشد و از سطح معناداری ≤ 05 sig کمتر است پس فرضیه با ۹۹٪ احتمال قابل قبول است.

نتیجه گیری

آنچه از این پژوهش استنتاج می شود اینست که زندان نقش موثری در گرایش به طلاق دارد و در ساختار و سلامت خانواده ها اثر گذار است. اکثر قریب به اتفاق مجرمان و جنایتکاران، دارای خانواده های از هم گسیخته ای بوده اند و از وجود یک یا هر دو والدین خود محروم بوده اند.

زندان به عنوان یک ابزار در دست قوه قهریه در جهت ایجاد عدالت و نظم بوجود آمده تا افراد مجرم به جزای اعمال خود برسند و این تنبیه زمینه ای آگاهی آنان و ایجاد ارعاب در جهت جلوگیری از تکرار جرم می باشد اما قدر مسلم آن است که زندان آسیب های زیادی به پیکره اجتماع نیز وارد می کند. از جمله این آسیب ها تاثیر حبس بر طلاق می باشد که بنیان خانواده را تخریب می کند البته امروزه تا حد زیادی جایگزین های زندان این معضل را حل نموده است که نیاز به آسیب شناسی اساسی دارد. نگرش ها و رفتار والدین می تواند تسهیل کننده یا مانع جریان رشد طبیعی و سالم کودک و نوجوان باشد. وجود والدین پذیرا و فهمیده منبع امنیت و آرامش برای نوجوانان محسوب می شود.

بدیهی است غیبت والدین به هر علت که باشد، به ویژه در صورتی که زندان مطرح شود، آثار زیانباری دارد و کودک علاوه بر برخوردار نبودن از محبت و توجه به ارشادهای والدین، باید متحمل کنایه ها، حرف و سخن ها باشد که به جرم والدین مرتبط است.

از طرف دیگر با محبوس کردن مرتکب اعمال مجرمانه این امر موجب ناتوان سازی مجرم و افزایش امنیت اجتماعی جامعه می شود چرا که در مدت حضور محکوم علیه در زندان قدرت و توانایی ارتکاب جرم از او سلب می گردد به عنوان مثال چنانچه شخصی به مدت ۵ سال در زندان باشد، قدرت و توانایی ارتکاب جرم از او سلب و ساقط می گردد در غیر اینصورت ممکن بود با حضور در جامعه مرتکب اعمال مجرمانه متعددی می شد. هم چنین اگر زندان را از چرخه ضمانت اجراهای کیفری حذف نماییم معلوم نیست که بایستی برای مجرمین خطرناک و تکرار کنندگان جرم چه رویه ای رادر پیش بگیریم و چه مجازاتی را اعمال نماییم چرا که از یک طرف قائل به این هستیم که اعمال مجازاتهای بدنی مستقیم و خصوصاً مجازات اعدام مغایر توصیه های حقوق بشری است و بهتر است این مجازاتها اعمال و اجرا نگردد و علی رغم اینها این نگرانی وجود دارد که اگر زندان را به نحو مطلق حذف نماییم در کشورهایی که مجازات اعدام وجود دارد احتمالاً قضات آن کشور خواسته یا ناخواسته به استفاده از مجازات اعدام بیشتر متوسل خواهند شد.

پیشنهادات کاربردی تحقیق

- ۱- پیشنهاد می شود باتوجه به اینکه اثرگذارترین عامل در بین عوامل بررسی شده، زندانی شدن بوده است که به تبع خود می تواند مشکلات روحی و مالی را نیز به دنبال داشته باشد پیشنهاد می گردد برای کاهش بار منفی زندانی شدن بر متاهلین، مرخصی ها با فواصل کمتری به زندانیان داده شود و توجه ویژه ای به ملاقات های حضوری برای متاهلین گردد.
- ۲- پیشنهاد می شود پژوهش هایی که در زمینه طلاق انجام می گیرد همواره به این مسأله می پردازند که آیا فلان عامل وجود دارد یا نه؟ درحالی که امروزه در حوزه های جامعه شناختی و روان شناختی به این نتیجه رسیده اند که همواره برای بروز یک مشکل، عوامل متعددی اثرگذار هستند و تنها تفاوت بین میزان نقش هرکدام از آنهاست پس به جای تأکید بر عوامل، پا را فراتر نهاده و با پذیرفتن هرکدام از عوامل، تنها به بررسی میزان نقش های آنها پرداخته شود.
- ۳- پیشنهاد می شود با توجه به تاثیر مسئولین در کاهش طلاق زمینه ای فراهم شود تا افرادی که جرایم سبک تری دارند به جای زندان شدن از روش های مناسب تر که بر پیکره خانواده آنان لطمه ای وارد نشود در نظر گرفته شود.
- ۴- پیشنهاد می شود با توجه به تاثیر مشاوره بر کاهش طلاق در بین خانواده های زندانی زمینه ای فراهم شود تا از طریق مشاوره خانواده های دارای فرد زندانی زمینه ای برای حفظ و انسجام خانواده آنان فراهم گردد.

منابع و مأخذ

۱. ابن فرحون، (۱۳۰۱) کتاب تبصره الحکام فی اصول الاقضیه و مناهج الاحکام، مصر، چاپ افست بیروت ص ۱۴۱
۲. اردبیلی؛ محمد علی (۱۳۸۹)، حقوق جزای عمومی، جلد اول، چاپ ۵، انتشارات میزان، ج ۱).
۳. آئین نامه اجرایی سازمان زندانها و اقدامات تامینی و تربیتی کشور- قوه قضائیه- ۸۴/۹/۲۰- ماده ۳
۴. بابایی، فاطمه، (۱۳۸۰) تعدیل ساختاری فقر و ناهنجاری های اجتماعی، انتشارات کویر.
۵. توسلی، دکتر غلامعباس، (۱۳۸۵) نظریه های جامعه شناسی، قم انتشارات سمت، چاپ هشتم.
۶. خلیل بن احمد؛ ۱۴۰۹ (کتاب العین جلد: ۴ نویسنده: خلیل بن احمد محقق: مخزومی، مهدی محقق: سامرائی، ابراهیم گردآورنده: آل عصفور، محسن ناشر: نشر هجرتمحل نشر: قماطلاعات بیشتر، ج ۶
۷. دهخدا، علی اکبر (۱۳۷۷)، لغت نامه، انتشارات دانشگاه تهران، ج ۵، ج ۲.
۸. رفیع پور، فرامرز، (۱۳۷۸) آنومی یا آشفتگی اجتماعی، انتشارات سروش.
۹. ساروخانی همان ص ۱۲۸

۱۰. عبدی، عباس، (۱۳۷۱) آسیب شناسی اجتماعی «تأثیر زندان بر زندانی» انتشارات نور، چاپ اول، تهران.
۱۱. عمید، حسن، (۱۳۶۰) فرهنگ فارسی عمید، انتشارات امیر کبیر، ج ۱، چ ۳.
۱۲. معین، محمد، (۱۳۶۶) فرهنگ معین انتشارات امیر کبیر.
۱۳. نجفی محمدحسین جواهر، محمد حسین الذهبی (۱۴۱۲)، الاحوال الشخصیه، بیروت انشارات دالفکر.
۱۴. نجم الدین طیبی، (۱۳۸۹) حقوق زندانی و موارد زندان در اسلام، ج ۱، انتشارات، صدرا.